

Innhold

<i>Forord av dr. Ragnar Hanås</i>	<i>xi</i>	Motregulering.....	30
<i>Forord av dr. Hans-Jacob Bangstad</i>	<i>xii</i>	Leveren.....	31
<i>Takk til</i>	<i>xiii</i>	Glukagon	32
1. Introduksjon	1	Adrenalin	35
2. Hvordan få tak på diabetesen din?	4	Kortisol	36
Når du oppdager at du har diabetes.....	4	Veksthormon.....	36
De yngste barna	5	8. Føling	37
Faste kontroller	6	Blodsukkernivåer og følingssymptomer?.....	40
Kan jeg leve som før?	6	Følingssymptomer ved høyt	
3. Hvordan ta vare på din egen diabetes? ..	8	blodsukker	42
Mål for håndtering av diabetes	8	Insulinsjokk	42
Hvordan når du disse målene?	9	Kramper	42
Bli din egen ekspert	9	Skader insulinsjokk hjernen?	43
Kan du ta fri fra diabetesen din?	10	Manglende evne til å merke	
Alternativ- og støttebehandling	11	føling ved lavt blodsukker	45
4. Diabetes: bakgrunn	12	Motregulering.....	46
Type 1 diabetes (insulinavhengig		For lite mat eller for mye insulin?	47
diabetes, IDDM).....	12	Nattlig føling.....	48
Type 2 diabetes	12	Dawnfenomen.....	50
Andre diabetestyper	14	Somogyi-fenomen.....	51
Hvor vanlig er diabetes?	14	Vil et lavt blodsukker normaliseres om barnet ikke	
Kan du få diabetes?.....	15	våkner opp?	52
Spiste jeg for mye godteri ?	16	Kan du dø av insulinsjokk?	52
5. Hvordan virker en frisk kropp?	17	Hvorfor oppleves føling ved forskjellige	
Insulin.....	18	blodsukkernivåer?	54
Kroppen din forstår ikke at den har diabetes ...	19	9. Behandling av lavt blodsukker	57
Kroppens anatomi	20	Praktiske instruksjoner:	57
Bukspyttkjertelen	21	Tidspunktet for lavt blodsukker	59
Langerhanske øyer.....	22	Hvordan hjelpe en som kanskje har føling?	60
Cellenes stoffskifte	22	Druesukker.....	61
En frisk celle	22	Frukt sukker	61
Sult	22	Søtsaker og lavt blodsukker	61
Diabetes og insulinmangel	23	Etter en føling.....	62
Insulin og blodsukker	24	Hvordan lære å gjenkjenne følingssymptomer?	63
6. Høyt blodsukker	25	10. Insulinbehandling	64
Hva skjer i kroppen når det ikke er nok insulin?	26	Vanlig hurtigvirkende insulin	64
Hvordan behandle høyt blodsukker?.....	26	Middels langtidsvirkende insulin.....	65
Syreforgiftning (ketoacidose).....	27	Langtidsvirkende insulin	65
Uklart syn og diabetes	28	Intravenøs insulin	65
7. Regulering av blodsukker	30	Superhurtigvirkende insulin.....	66
		Basalinsulin.....	67
		Tradisjonelle basalinsuliner	67
		Nye basalinsuliner	67
		Ferdigblandet insulin.....	68
		En større dose varer lenger.....	68

Enheter og konsentrasjon av insulin.....	68	Bli vant til injeksjoner?	103
Behandling med to daglige injeksjoner.....	69	Injeksjoner for foreldre	103
Tre-dose behandling.....	69	Hvordan bli kvitt stikkesmerter?.....	104
Mange-injeksjonsbehandling.....	69	Hvor injiserer jeg insulinet?.....	104
Injeksjoner før måltid (bolusinsulin).....	71	Er det nødvendig å desinfisere huden?	108
Når skal du ta måltidsdosen din?	71	Lagring av insulin	108
Hvordan kombinere bolus- (måltids-) og basalinsulin?.....	72	Sprøyter	110
Kan jeg hoppe over et måltid?.....	73	Injeksjoner med sprøyter.....	110
Basal/kveldsinsulin	74	Insulinpenn	111
På hvilket tidspunkt bør basalinsulin settes? ...	74	Hvorfor er ikke alle typer insulin tilgjengelig til pen- ner?.....	111
Insulinpumpe	74	Bytte nål på insulinpenn	111
Blanding av insuliner	75	Forskjellige penner til dag- og nattinsulin	112
Depoteffekt	75	Variasjon i insulinkonsentrasjon.....	112
Hvor nøyaktig er insulindosen din?	75	Er det farlig å injisere luft?	113
Insulinabsorpsjon	76	Insulin på nålespissen.....	113
Hva skjer om barnet ikke vil fullføre måltidet?..	76	Brukte nåler og sprøyter	114
Hva hvis du har glemt å ta insulin?.....	77	14. Injeksjonshjelpemidler	115
Hva hvis du tar feil type insulin?.....	79	Injeksjonspistol	115
Sove lenge i helgen?	80	Jet-injektor	115
Våken hele natten	81	Inneliggende kateter.....	115
Skiftarbeid.....	81	Når bør kateteret byttes?	117
Fødselsdagsselskaper.....	81	Hvilket insulin kan gis i kateteret?	117
Insulin på skolen eller i barnehagen	82	Dødrom	118
Sove over hjemmefra	82	Infeksjon og rødhet.....	118
11. Blod- og urinprøver	83	15. Justering av insulindosene	120
Hvor mange målinger bør jeg ta?	83	Hvor mye senker insulin blodsukkernivået?	121
“Gode” eller “dårlige” tester?	85	Hva skal du gjøre hvis blodsukkeret er høyt? ..	123
Diabetes eller ikke?.....	85	Ulike måter å justere insulindosene på.....	126
Er enkelte ting forbudt?	86	Hva med den maten du spiser?.....	126
Urinprøver.....	87	Endre måltidets innhold for å påvirke blodsukkeret	127
Nyreterskel	87	Endring av insulindoser	128
Blodsukker	88	Bruk diabetes”dagbok”	130
Hvordan tar jeg blodprøver?	88	Hva er den beste rekkefølgen når du skal endre do- sene? (mange-injeksjonsbehandling).....	130
Låne andres stikkeutstyr?.....	89	Måltidsdoser (bolus).....	130
Viser måleren riktig verdi?	89	Insulin til frokost	130
Kontinuerlig glukosemåling	90	Insulin til lunsj og middag.....	131
Barn og blodsuktermåling.....	91	Insulin til kveldsmaten.....	131
Vil stadig stikking føre til nedsatt følsomhet i fingeren?	93	Ferie eller hverdag?	131
Ketoner.....	93	Trening eller avslapping?	131
Oppkast og ketoner	94	Bruk av superhurtigvirkende insulinanaloger .	132
Ketoner i blodet.....	95	Justering av basalinsulinet.....	133
12. HbA_{1c} -måling	98	Høyt blodsukker	133
Hva er er ”bra” HbA _{1c} ?	98	Føling	134
Hvor ofte bør du sjekke din HbA _{1c} ?	100	Trening.....	135
Kan min HbA _{1c} være ”for bra”?.....	101	Overgang til superhurtigvirkende insulinanaloger.....	135
HbA _{1c} når man reiser	102	Kan du spise de samme tingene som før?	137
Har jeg utbytte av å måle?	102	NPH-insulin om kvelden.....	138
Fruktosamin	102		
13. Injeksjonsteknikk.....	103		

Hva bør du så gjøre?.....	141	Hvor mye insulin produserer bukspyttkjertelen?	185
Blodsukkernivåer om natten.....	143	Insulinfølsomhet og insulinresistens	185
Føling om natten	145	Ideelle insulindoser?.....	188
Basalanalog: Levemir	145	19. Kost	191
Basalanalog: Lantus	146	Absorpsjon av karbohydrater	192
Pubertet.....	148	Tømming av magesekken	193
Insulinjusteringer gjennom remisjonsfasen ...	149	Sukkerinnhold i maten vår	195
Føling.....	150	Drikke til maten.....	197
Eksperimentér!.....	150	Fett i maten	197
16. Insulinpumpe.....	152	Kostfiber	198
Begynne med Pumpe?	154	Glykemisk indeks	199
Basaldosen.....	154	Melk	200
Midlertidig endring i basaldosen	157	Grønnsaker.....	200
Måltidsdose.....	157	Poteter	200
Endring av injeksjonssted	160	Brød.....	201
Hyppige blodsuktermålinger	162	Pasta	202
Insulindepot med Pumpe	164	Kjøtt og fisk.....	202
Syreforgiftning (ketoacidose)	164	Pizza	203
Frakobling av pumpen.....	165	Salt	203
Bading og dusjing	165	Urter og krydder	203
Pumpealarm.....	166	Frukt og bær.....	203
Okklusjon eller “tett nål”- alarm	167	Spisetider.....	203
Lekkasje av insulin	168	Mellommåltid	203
Luft i rørsystemet.....	169	Kan tidspunktet for når du spiser, endres?	204
Forbigående sykdom og feber	169	Sulten eller mett?.....	204
Insulindoser når pumpen ikke brukes	170	Spedbarnsmat.....	205
Innlagt på sykehus.....	171	Karbohydrattelling.....	206
Fysisk trening.....	171	Ulike metoder for karbohydratvurdering	206
Pumpen kun om natten?.....	173	Skole	208
Er pumpen i veien?.....	174	Spesiell “diabetesmat”?	209
Fører Pumpebruk til vektøkning?.....	174	Fest	209
Sove lenge om morgenen?	174	Fast-food	209
Reisetips.....	174	Mat og diabetesleir	210
Småbarn og pumper.....	175	Vegetar- og vegankost	210
Graviditet	175	Forskjellige kulturer	211
Superhurtigvirkende insulin i pumpen?	176	20. Søtningsmidler	212
Hvilken behandlingsform velger helsepersonell?.....	177	Sukkerfri?	212
17. Bivirkninger av insulinbehandling....	179	Søtningsmidler	212
Smerte.....	179	Andre søtningsmidler.....	213
Insulinlekkasje	179	“Lettbrus”, – saft og mat.....	214
Tett nål.....	179	21. Godteri, kaker og iskrem	215
Blåmerker etter injeksjoner	179	Hvor mye ekstra insulin bør du ta?.....	216
Fettputer.....	179	Iskrem	217
Rødhet etter injeksjoner.....	180	Sjokolade.....	219
Insulinantistoffer.....	181	Pastiller	219
Lipoatrofi	182	Lørdagsgodt.....	219
Insulinødem.....	182	En godteripause?	220
18. Insulinbehov	183	Potetgull	222
Hvor mye insulin trenger kroppen din?	183	Tyggegummi	222
Pubertet og vekst.....	183	22. Vektkontroll	223
Remisjonsfasen (“honeymoon”).....	183		

Mett eller overmett?	223	Hvordan vil barnet utvikles?.....	266
Gå ned i vekt	224	Vil barnet få diabetes?	266
Det lille ekstra	224	Infertilitet	267
Høy HbA _{1c} og vekttap	225	Endres behovet for insulin under menstruasjonen?	267
23. Spiseforstyrrelser.....	227	Seksualitet.....	267
24. Fysisk trening.....	229	Prevensjonsmidler	268
Trening og lavt blodsukker	230	Glemt å ta p-pillen?.....	269
Kan trening føre til høyere blodsukker?.....	232	"Angrepiller"	269
Føling etter trening	233	31. Dagliglivet.....	271
Kroppspøving	236	Barnehage og diabetes	273
Konkurransetidrett på toppnivå.....	236	Hjelpestønad	273
Holde seg i form med diabetes.....	239	Adopsjon	273
Leirer og skiturer.....	240	Yrkesvalg	273
Maraton og lignende!	241	Militærtjeneste	274
Ekstremспорт.....	241	Forsikringspolise	276
Anabole steroider	241	Diabetes ID	277
Dykking.....	242	Juvenile Diabetes Research Foundation International	277
25. Stress	245	Children with Diabetes	278
Stress i hverdagen.....	246	Det Internasjonale Diabetesforbundet (IDF)...	278
26. Feber og sykedager	248	International Society for Pediatric and Adolescent Diabetes (ISPAD).....	278
Kvalme og oppkast.....	249	Fadderfamilie	279
Mage- og tarminfeksjon	250	Diabetesleirer	279
Sårtilheling	252	Diabetes og Internett.....	279
Operasjoner.....	253	Når blir en ungdom voksen?	280
Medisiner som påvirker blodsukkeret	253	Dekning av tilleggsutstyr	280
Tenner	254	32. Reisetips.....	281
Vaksinasjoner	254	Vaksinasjoner	282
27. Røyking.....	255	Syk i utlandet?.....	282
Passiv røyking	256	Turistdiaré	283
Røykestopp	256	Reise over tidssoner	284
Snus.....	257	33. Andre sykdommer.....	287
28. Alkohol.....	258	Cøliaki	287
Alkohol og leveren	258	Sykdommer i skjoldbruskkjertelen	288
Hvorfor kan det være farlig med alkohol og diabe- tes?	258	Hudsykdommer	288
Grunnregler	259	Infeksjoner.....	289
Hva gjør du hvis du har fått for mye å drikke?	259	Soppinfeksjoner	289
Kan du drikke hjemme?.....	260	34. Skade på blodårene	290
29. Narkotika.....	261	Hva skyldes komplikasjonene?.....	290
"Hyppere"	261	Store blodårer	291
Benzodiazepiner	262	Små blodårer	293
Cannabis	262	Øyekomplikasjoner.....	293
Hallusinogener	262	Behandling	293
30. Svangerskap og prevensjon.....	263	Nedsatt syn ved svingende blodsukker	295
Før et svangerskap	265	Briller.....	295
Morsomsorg	265	Kontaktlinser	295
		Nyrekompplikasjoner	296
		Behandling	297
		Diabetisk nerveskade (nevropati)	297

Behandling	299	Inhalasjon av insulin	316
Andre komplikasjoner.....	299	Tabletter.....	317
35. Hvordan minske risikoen		Insulin som stikkpiller.....	317
for komplikasjoner?	301	Kjemisk endring av insulinmolekylet.....	317
DCCT-undersøkelsen	301	37. Psykologi	318
Oslo-studien	303	Debuten av diabetes.....	318
Stockholm-studien.....	304	Diabetesregler eller familieregler?	319
Berlin øye-studien	304	Å bli venn med sin diabetes	321
Linkøping-undersøkelsene	304	Diabetes påvirker hele familien	322
Hvidøre-undersøkelsen	304	Å være slektning eller venn av noen	
		med diabetes	323
36. Forskning og utvikling.....	306	Fortelle dine venner	323
Behandlingsmuligheter ved diabetes.....	306	Hvordan endrer du livsstilen din?	324
Implanterbar insulinpumpe.....	306	Diabetes i ulike	
Blodsuktermålere	306	utviklingsfaser.....	324
Glukosesensor	307	Spedbarn	325
C-peptid	307	Smårollinger	325
Vaksinasjon	307	Førskolebarn	326
Salisylsyre.....	308	Barn i 1.-4. klasse.....	327
Amylin	308	Puberteten	329
GLP-1 (glukagon-lignende peptid)	308	Friske søsken	331
Hva er årsaken til diabetes?.....	309	Skilte foreldre	332
En autoimmun sykdom.....	309	Farens rolle.....	333
Arvelighet.....	310	"Vanskelig" diabetes.....	333
Miljøfaktorer.....	310	Livskvalitet.....	334
Kumelk	311	38. Stikkeskrekk.....	335
Klima.....	312	39. Kjente personer med diabetes.....	337
AGE	312	Halle Berry	337
Blokkering av immunprosessen	313	<i>Epilog</i>	340
Immunbehandling.....	313	Takk til:	340
Lysbehandling	314	<i>Ordliste</i>	343
Diazoxid	314	Betegnelser	343
Nikotinamid.....	314	<i>Referanser</i>	351
Transplantasjon	315	40. Register.....	366
Bukspyttkjertel	315		
Øy-transplantasjon.....	316		
Manipulerte celler.....	316		
Andre måter å gi insulin på.....	316		
Nesespray.....	316		